



Universitat de Lleida

GUIA DOCENT  
**ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES  
PER A L'EDUCACIÓ INCLUSIVA**

Coordinació: VALLS GABERNET, MARIA JOSEP

Any acadèmic 2018-19

**Informació general de l'assignatura**

<b>Denominació</b>	ESTRATÈGIES DIDÀCTIQUES PER A L'EDUCACIÓ INCLUSIVA			
<b>Codi</b>	100704			
<b>Semestre d'impartició</b>	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
<b>Caràcter</b>	<b>Grau/Màster</b>	<b>Curs</b>	<b>Caràcter</b>	<b>Modalitat</b>
	Grau en Educació Infantil	3	TRONCAL	Presencial
	Doble titulació: Grau en Educació Infantil i Grau en Educació Primària (2008)	3	TRONCAL	Presencial
	Grau en Educació Infantil	3	TRONCAL	Presencial
<b>Nombre de crèdits assignatura (ECTS)</b>	10			
<b>Tipus d'activitat, crèdits i grups</b>	<b>Tipus d'activitat</b>	PRAULA		TEORIA
	<b>Nombre de crèdits</b>	3		7
	<b>Nombre de grups</b>	4		3
<b>Coordinació</b>	VALLS GABERNET, MARIA JOSEP			
<b>Departament/s</b>	PEDAGOGIA			
<b>Informació important sobre tractament de dades</b>	Consulteu <a href="#">aquest enllaç</a> per a més informació.			
<b>Idioma/es d'impartició</b>	Català			
<b>Distribució de crèdits</b>	MATÈRIA de 10 crèdits. 6 crèdits DOE. 4 crèdits PEE			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
AGULLO MORERA, MA JESUS C.	magullo@pip.udl.cat	4	
ALAMINOS FERNÁNDEZ, FRANCISCO ANTONIO	f.alaminos@pip.udl.cat	7,8	
CLARÀ GARANGOU, MARC	marc.clara@pip.udl.cat	9,2	
VALLS GABERNET, MARIA JOSEP	pepavalls@pip.udl.cat	12	

## Objectius acadèmics de l'assignatura

- Demostrar un nivell de coneixement i de comprensió de les idees relacionades amb l'educació entesa des d'un enfocament inclusiu.
- Transferir els coneixements adquirits en la primera part de la matèria (Dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament I) al disseny d'intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu.
- Transferir els coneixements adquirits en la primera part de la matèria (Dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament I) a la identificació de dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament.
- Establir reflexions argumentades sobre les responsabilitats socials i ètiques relacionades amb l'educació inclusiva, respectant en tot moment els drets fonamentals i d'igualtat entre homes i dones, els Drets Humans i els principis d'accessibilitat universal de les persones amb discapacitat, així com els valors propis de la cultura de pau i de valors democràtics.
- Comunicar els coneixements obtinguts sobre l'educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen els experts de forma clara i sense ambigüitats.
- Dissenyar estratègies organitzatives i didàctiques per a la intervenció educativa en contextos heterogenis que promoguin la inclusió de tot l'alumnat.
- Conèixer la teoria Ecològica de sistemes de Bronfenbrenner.
- Conèixer els usuaris, objectius, professionals i atencions específiques dels serveis i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament.

## Competències

### COMPETÈNCIES GENERALS

- Capacitat de gestionar informacions diverses
- Capacitat de col·laborar amb els diferents sectors de la comunitat educativa.
- Capacitat de comunicar-se correctament de manera oral i escrita
- Capacitat de reflexió
- Capacitat per resoldre situacions educatives diverses
- Capacitat crítica durant i per la construcció dels aprenentatges
- Capacitat per utilitzar les TIC

## COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- Ser capaç d'afavorir la integració educativa dels estudiants amb necessitats educatives especials.
- Ser capaç de dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat que atenguin les necessitats educatives dels estudiants.
- Ser capaç de dissenyar estratègies organitzatives i didàctiques que permetin la integració i el desenvolupament de tot l'alumnat.
- Saber informar a altres professionals especialistes per abordar la col·laboració del centre i del mestre en l'atenció a les necessitats educatives que es plantegin.
- Ser capaç de derivar i col·laborar amb altres professionals per a donar resposta a les necessitats educatives de l'alumnat.

## Continguts fonamentals de l'assignatura

### TEMA 1

- Intervenció educativa en dificultats d'aprenentatge i trastorn del desenvolupament en l'etapa 0-6: disseny, intervenció i avaluació.

### TEMA 2

- Intervenció educativa en contextos heterogenis, contemplant les habilitats bàsiques d'accés al currículum (cognitives, comunicatives, emocionals i socials) i les intel·ligències múltiples.

### TEMA 3

- Teoria Ecològica de Bronfenbrenner

### TEMA 4

- Serveis del Departament d'Acció Social i Ciutadania: EAIA i CDIAP

### TEMA 5

- Recursos del Servei Català de Salut: CSMIJ

### TEMA 6

- Serveis Generals del Departament d'Ensenyament: EAP

### TEMA 7

- Serveis Específics del Departament d'Ensenyament: CREDA, CREC, SEEM i SEETDIC

### TEMA 8

- Recursos Emocionals

### Tema 9

- Recursos TIC

## Eixos metodològics de l'assignatura

- Exposició de la professora.
- Exposicions dels alumnes.
- Estudi de casos.
- Anàlisi de vídeos.
- Debats i reflexions en gran i petit grup.
- Lectures i anàlisis de documents.
- Recerca d'informació.
- Elaboració de treballs i síntesi.
- Tutories individuals i grupals.

## Pla de desenvolupament de l'assignatura

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
1 SESSIÓ :	<b>PRESENTACIÓ MATÈRIA</b>			
2:	<b>INTERVENCIÓ DIDÀCTICA</b>	<p><b>Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu</b></p> <p><b>Establir reflexions argumentades</b></p> <p><b>Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.</b></p>	<p><b>Presentació de casos</b></p> <p><b>Relació teoria-pràctica</b></p> <p><b>Argumentació teòrica</b></p>	<p><b>Presentació de casos</b></p> <p><b>Relació teoria-pràctica</b></p> <p><b>Argumentació teòrica</b></p> <p><b>Resolució de problemes</b></p> <p><b>Reflexió sistemàtica</b></p>

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
3:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica
4:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
5:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica
6:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de cassos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
7:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casss Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica
8:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica



SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
9:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica
10:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
11:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica
12:	INTERVENCIÓ DIDÀCTICA	Dissenyar intervencions didàctiques des d'un enfocament inclusiu Establir reflexions argumentades Comunicar les conclusions i coneixements sobre educació inclusiva, així com el marc conceptual en el qual es basen, de forma clara i sense ambigüitats.	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica	Presentació de casos Relació teoria-pràctica Argumentació teòrica Resolució de problemes Reflexió sistemàtica

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
13	PRESENTACIÓ BLOC II: INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des de d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>
14	INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
15	INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des de d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>
16	INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des de d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>

SETMANES	MODALITAT (P/NP)	OBJECTIUS	TASQUES PROFESSOR/A	TASQUES ALUMNES
17	INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>
18	INTERVENCIÓ PSICOLOGICA	<p>Ser capaç de treballar la intervenció Psicològica des de d'un enfocament Ecològic</p> <p>Conèixer els objectius, funcions i atencions específiques de les xarxes i organismes que atenen als col·lectius d'infants amb deficiències i/o dificultats d'aprenentatge.</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p>	<p>Presentació de casos</p> <p>Relació teoria-pràctica</p> <p>Argumentació teòrica</p> <p>Resolució de problemes</p> <p>Reflexió sistemàtica</p>

## Sistema d'avaluació

EXAMEN DOE 29%

EXAMEN PEE 21%

TREBALL GRUPAL DOE 29%

TREBALL GRUPAL PEE 21%

**Per aprovar la matèria, s'han de superar totes les parts amb una nota igual o superior a 5. Les faltes d'ortografia penalitzen.**

## Bibliografia i recursos d'informació

### BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Bronfenbrenner U. (2005). *Making human beings human: Bioecological perspectives on human development*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Bassedas, E. (2003). L'Assessorament Psicopedagògic: una visió històrica. Els EAP. *Revista Catalana de Pedagogia*, 2, 369-384

Derksen, T. (2010). [The Influence of Ecological Theory in Child and Youth Care: A Review of the Literature](#). *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 1 (3/4), 326-339.

Gifré, M. i Esteban, M. (2012). Consideraciones educativas de la perspectiva ecológica de Urie Bronfenbrenner. *Contextos educativos*, 15, 79-92.

Gómez, M. i Ferron, S. (2009). *Te deso la vida*. Madrid: Cultiva Comunicacion SL.

Linares, E., Vilariño, C., Villas, M., Menéndez, S. i López, M. J. (2002). El modelo ecológico de Bronfrenbrenner como marco teórico de la Psicooncología. *Anales de Psicología*, 18 (1), 45-59.

Moreno, C. (2010). ¡Saquen el libro de texto! Resistencia, obstáculos y alternativas en la formación de los docentes para el cambio educativo. *Revista de Educación*, 352, 583-597.

Viñas, J. (2010). Reflexions i propostes d'intervenció psicopedagògica en un marc de serveis educatius de zona a Catalunya. *Àmbits de psicopedagogia*, 29, 32-39.

### BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Ainscow, M. (1995) *Necesidades especiales en el aula. Guía para la formación del profesorado*. Madrid: Unesco-Narcea.

Arnaiz, P.; D Haro, R. (1997). *10 años de integración en España: análisis de la realidad y perspectivas de futuro*. Actas de la XXII Reunión Científica Anual de A.E.D.E.S. Murcia: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Murcia.

Bassedas, E., Bonals, J., Gener, M., Grau, R. Huguet, T. Lledó, R. et al (2000). *L'assessorament psicopedagògic a Catalunya. Trajectòria dels equips d'assessorament psicopedagògic*. Barcelona: Graó.

Bassedas, E., Huguet, T. I Solé, I. (2007). *Aprender i ensenyar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó.

- Bolívar, A. (1999): *Cómo mejorar los centros educativos*. Madrid: Síntesis.
- Bonet, C. (2004). Experiència d'integració d'un nen cec a P3. *Perspectiva Escolar*, 285, 64- 68.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge: [Harvard University Press](#).
- Bueno, M. (1999). *Niños y niñas con baja visión. Recomendaciones para la familia y la escuela*. Màlaga. Aljibe.
- Cristóbal, C. Fornós, A., Giné, C. Mas, J. i Pegenaute, F. (2010). *La atención temprana. Un compromiso con la infancia y su familia*. Barcelona: UOC.
- Del Campo, M.E., Palomares, L. i Arias, T. (1997) *Casos prácticos de dificultades de aprendizaje y necesidades educativas especiales*. Madrid: Ramón Areces.
- Del Río, P. i Álvarez, A. (1985). *La influencia del entorno en la educación: la aportación de los modelos ecológicos*. *Infancia y Aprendizaje*, 29, 3-32.
- Domènech, J. (2010). *Elogi de l'educació lenta*. Barcelona: Graó.
- Esteva, M. (2010). *Geografías del desarrollo humano. Una aproximación a la psicología cultural*. Barcelona: Aresta.
- Frigerio, G. (2004): La complejidad de educar. *Novedades Educativas*, 168, 4-7.
- Generalitat de Catalunya (2010). *Recull de procediments d'atenció directa per als centres de desenvolupament infantil i atenció precoç (CDIAP)*. Barcelona: Departament d'Acció Social i Ciutadania.
- Gimeno, J. (2005). Diversos però no desiguals. *Suports*, 9 (1), 23-32.
- Guasch, M. i Ponce, C. (2002). *¿Qué significa intervenir educativamente en desadaptación social?* Barcelona: Cuadernos de Pedagogía.
- Illán, N. (1996). *Didáctica y organización en Educación Especial*. Màlaga: Aljibe.
- López, M. ; Pérez, A.; Santos. M.A. (2003). *Conversando con Maturana de Educación*. Màlaga: Aljibe.
- López; I., Ridao, P. i Ramírez, J. (2004). Las familias y las escuelas: una reflexión acerca de entornos educativos compartidos. *Revista de Educación*, 334, 143-163.
- Luque, D. J. i Romero, J. F. (2002). *Trastornos del desarrollo y adaptación curricular*. Màlaga: Aljibe.
- Masson. E (1992). Escala Leonhardt de desenvolupament per a nens cecs de 0-2 anys. Barcelona: ONCE.
- Morin, E. (1990). *Introducción al Pensamiento Complejo*. Barcelona: Gedisa.
- Morin, E. (1999). *La Cabeza Bien Puesta*. Buenos Aires: Nueva Visión.
- Morin, E. (1999). *Los Siete Saberes Necesarios Para la Educación del Futuro*. Paris: UNESCO
- Shaffer, D. i Kipp, K. *Psicología del desarrollo. Infancia y adolescencia*. Mexico: Thomson.
- Solé, I. (1996). Las relaciones entre familia y escuela. *Cultura y Educación*, 4, 11-17.
- Solé, I. (2002). *Orientación educativa e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Horsori.
- Stainback, S.B.; Stainback, W.C. (1992). *Curriculum considerations in inclusive classrooms: facilitating learning for all students*. Baltimore: Paul H. Brookes.
- Stainback, S. (2001). Components crítics en el desenvolupament de l'educació inclusiva. *Suports*, 5 (2), 26-31.
- Taylor, V. (2001). Convivencia en la escuela asumiendo la complejidad. *Novedades Educativas*, 125, 22-23.
- Ubiero, R. (2012). *La construcción del caso en el trabajo en red. Teoría y práctica*. Barcelona UOC.

Vanegas, J. i Gil, L. (2007). La teoria de sistemas y el modelo biopsicosocial. *Hacia la Promoción de la Salud*, 12, 51-61.

Vila, I. (1998). *Familia, Escuela y Comunidad*. Barcelona: Horsori.

Villa, R. A. i Thousand, J. S. (1995): *Creating an inclusive school*. Alexandria: ASCD.

Velilla, M. A. (2002). *Manual de Iniciación Pedagógica al Pensamiento Complejo*. Quito: Ediciones jurídicas Gustavo Ibáñez.

Villalba, C. (1993). Redes Sociales: Un concepto con importantes implicaciones en la intervención comunitaria. *Intervención Psicosocial*, 2 (4), 69-85.

Williams, J. (1990). *The special education handbook. An introduction reference*. London: Bristol.